

Житомирський національний агроекологічний університет
Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління
Інститут сільського господарства Полісся
Всеукраїнське товариство «ПРОСВІТА»
Міжнародна академія наук екології та безпеки життєдіяльності
Ecological association «West Polissia – Wetland»
Радіобіологічне товариство України
Всеукраїнська громадська організація "Чиста хвиля"
Громадська організація "Центр сучасних інновацій"
Громадська організація "Зелене партнерство"
ГО «Асоціація молодих екологів України»
Українське козацтво

"Наука. Освіта. Практика."

МАТЕРІАЛИ

науково-практичної конференції,
присвяченої 20-річчю факультету екології і права
Житомирського національного агроекологічного університету

12 жовтня 2017 року

м. Житомир

ББК ф.4

*Видається за рішенням організаційного комітету конференції
(протокол № 2 від 10 жовтня 2017 р.)*

Наука. Освіта. Практика. Матеріали Науково-практичної конференції, м. Житомир, 12 жовтня 2017 року. – Житомир: Вид-во ЕЦ «Укрекобіокон», 2017. – 368 с. іл.

Збірник містить матеріали досліджень вчених теоретичного і практичного характеру з актуальних питань екології, збалансованого природокористування, охорони навколишнього природного середовища, екологічного менеджменту і аудиту, економіки природокористування, земельних відносин, екологічного моніторингу, біобезпеки, екотоксикології, родючості і охорони ґрунтів, водних об'єктів, біорізноманіття екосистем.

Матеріали можуть використовуватись керівниками підприємств, спеціалістами, аспірантами, науковими співробітниками, студентами вищих навчальних закладів.

Відповідальність за зміст і достовірність поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори наукових доповідей і повідомлень.

Збірник підготовлено з оригіналів статей авторів без літературного редагування.

© Колектив авторів, 2017

ЗМІСТ

Байдак Л.А., Дворецький А.І.ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРІСНОВОДНИХ ЕКОСИСТЕМ
ПОРОЖИСТОЇ ЧАСТИНИ ДНІПРА, ПІСЛЯ БУДІВНИЦТВА ГРЕБЛІ ДНІПРОГЕСУ
(1927-1941 рр.).....10**Бєдункова О.О., Калетник К.В.**ВИЗНАЧЕННЯ ЛІМІТУЮЧОГО ЕЛЕМЕНТУ В УМОВАХ АНТРОПОГЕННОЇ
ЕВТРОФІКАЦІЇ ВОДНОЇ ЕКОСИСТЕМИ РІЧКИ ЗАМЧИСЬКО 16**Бондарчук Н.В.**ПРАВОВІ ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ
ПРАВОВІДНОСИН в Україні 19**Борисюк Б.В.**ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЇ ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН У ҐРУНТІ ПРИЛЕГЛИХ
ТЕРИТОРІЙ ДО ПТІВ М. ЖИТОМИР 24**Борщенко В.В., Вербельчук С.П., Рязанцев О.В., Рашенко А.В.**ПАРАМЕТРИ МІГРАЦІЇ ¹³⁷CS В ПРОДУКЦІЮ СВИНАРСТВА НА РАДІОАКТИВНО
ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ ОВРУЦЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ27**Бумар Г.Й.**ПОШИРЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ПОПУЛЯЦІЙ РІДКІСНИХ ВИДІВ РОДИНИ
ORCHIDACEAE В ПОЛІСЬКОМУ ЗАПОВІДНИКУ 33**Бучинська А.Й.**ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ,
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 36**Василенко Л.П.**ЗАХИСТ ОБ'ЄКТІВ ДОВКІЛЛЯ ВІД БІОЛОГІЧНИХ, ХІМІЧНИХ, ФІЗИЧНИХ ТА
ІНШИХ ЧИННИКІВ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 41**Весельський М.Ф.**ДО ІСТОРІЇ ВИВЧЕННЯ ЖУРАВЛЯ СІРОГО НА ТЕРИТОРІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО
ПОЛІССЯ УКРАЇНИ 46**Войтенко Л.В., Войтенко А.Г.**ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНИХ ТЕРИТОРІЙ.....52**Гаврилюк В.А., Августинович М.Б.**ОСОБЛИВОСТІ АКУМУЛЯЦІЇ ВАЖКИХ МЕТАЛІВ У ҐРУНТІ ТА ЗЕРНІ
ТРИТИКАЛЕ ЯРОГО ЗА УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ МІКРОБІОЛОГІЧНОГО
ПРЕПАРАТУ АЗОТЕР ТА ГУМІНОВОГО ДОБРИВА.....57

Галімова В.М., Панчук Т.К., Мілантьєва Т.С., Суровцев І.В. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА АНАЛІТИЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ВОДИ В УКРАЇНІ	63
Гераніна Л.А. СВИНАРСТВО КІРОВОГРАДЩИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ	68
Герасименко В.Ю., Розпутній О.І., Перцьовий І.В. ОЦІНКА ПЕРЕХОДУ ^{137}Cs і ^{90}Sr В СИСТЕМІ «ГРУНТ – РОСЛИНА» НА ПРИСАДИБНИХ ДІЛЯНКАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ У ВІДДАЛЕНИЙ ПЕРІОД ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ	73
Герасимчук Л.О., Мартенюк Г.М. ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ М. ЖИТОМИР ТА РИЗИК ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	80
Гордійчук М.В. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО РІЕЛТОРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ	87
Горобець О.В. ЕКОНОМІЧНІ ЗБИТКИ ВНАСЛІДОК ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ ЗІ ЗВАЛИЩ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	93
Гулько Н.В., Короткова Н.В. ОЦІНКА ПЕРЕДЧАСНОЇ СМЕРТНОСТІ ОСІБ 1968-1986 РОКІВ НАРОДЖЕННЯ, ЯКІ ПРОЖИВАЛИ НА РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ (1986- 2011 РОКИ)	98
Гусятинська Н.А., Деменюк О.М., Шульга С.А. УДОСКОНАЛЕННЯ СПОСОБІВ ОЧИЩЕННЯ ТРАНСПОРТЕРНО-МИЙНОЇ ВОДИ У БУРЯКОЦУКРОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ РЕАГЕНТІВ.....	102
Гусятинський М.В., Чорна Т.М. ФІСКАЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ.....	107
Данкевич В.Є., Клименчук С.О. УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТА БЕЗПЕЧНІСТЮ ЕКСПОРТНООРІЄНТОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	113
Данкевич Є.М., Шегеда О.В. ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА КОРПОРАТИЗАЦІЇ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ	118
Данкевич Є.М., Матковська С.І., Валерко Р.А. ОСОБЛИВОСТІ УСПАДКУВАННЯ РІЗНИХ ФОРМ ЧЕРЕЗЕРНОСТІ СОСНОЮ ЗВИЧАЙНОЮ У ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИХ КУЛЬТУРАХ.....	124

Дворецкий А.И., Байдак Л.А. Баздеркина С.А. ФЕРМЕНТАТИВНА АКТИВНІСТЬ БАКТЕРІОФЛОРИ ДНЕПРОВСЬКОГО ВОДОХРАНИЛИЩА	130
Демків А.М., Сидоренко В.Л., Азаров І.С. РАНЖИРУВАННЯ ПОТЕНЦІЙНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ В ПРОЦЕСІ РОЗМІЩЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ ВІДХОДІВ	137
Дорохов В.І. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЗНАНЬ ЕКОЛОГІЇ І РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	141
Єременко С.А., Сидоренко В.Л., Круковський П.Г., Новак С.В. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ДИМУ ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В ПРОЦЕСІ ПОЖЕЖІ В МЕТРОПОЛІТЕНІ (на прикладі станції "Осокорки" Київського метрополітену)	146
Жукорський О.М., Кривохижа Є.М., Никифорок О.В., Лесик О.Б. ВПЛИВ ҐРУНТІВ, ЯКІ ЗАБРУДНЕНІ МИЙНИМИ ЗАСОБАМИ ДЛЯ МОЛОЧНОГО ПОСУДУ, НА РІСТ КУКУРУДЗИ.....	151
Зінов'єв С.Г., Біндюг О.А., Семенов С.О., Біндюг Д.О. ПРОЛОНГОВАНИЙ ВПЛИВ ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНОЇ СОЇ НА ЗДОРОВ'Я ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ СВИНЕЙ	155
Іванина О.П. ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ РОЗСІЛЬНИХ СІРІВ З ПРОБІОТИЧНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ.....	162
Іляшенко Г.Д. ОЦІНКА ЕКСТЕР'ЄРУ КОРІВ-ПЕРВІСТОК МОЛОЧНИХ ПОРІД	165
Качановська Л.О., Максін В.І., Кузьміна В.А. ЗАКОНОДАВЧО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	168
Кернасюк Ю.В. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ	173
Кимаковська Н.О., Ільїна Н.Є. РАДІАЦІЙНИЙ ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІД ЧАС ГАСІННЯ ПОЖЕЖ У ЗОНІ ВІДЧУЖЕННЯ	179
Клименко М.О., Гулакова К.О. АНАЛІЗ НАВАНТАЖЕННЯ БІОГЕНАМИ ВОДНОЇ ЕКОСИСТЕМИ РІЧКИ УСТЯ	183
Клименко М.О., Прищепа А.М., Статник І.І., Брежицька О.А. ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ У РОЗРОБКУ РЕГІОНАЛЬНИХ, МІСЦЕВИХ СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	187

Климчик О.М., Ковальчук С.В.

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ 192

Коніщук В.В., Мельник Н.М., Бобрик І.В., Постосенко Д.М., Алієв В.К.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА І ФОНОВИЙ МОНІТОРИНГ БІОРИЗНОМАНІТТЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА 196

Корж З.В., Фещенко В.П.

МІСЦЕВІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОГРАМИ (НА ПРИКЛАДІ МІСЦЕВОЇ ПРОГРАМИ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ) ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВТІЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ..... 201

Котюк Л.А., Рахметов Д.Б.

БІОЛОГІЧНА ЦІННІСТЬ ЧАБЕРУ САДОВОГО (*SATUREJA HORTENSIS* L.) 204

Кошицька Н.А.

ЕФЕКТИВНІСТЬ БІОПРЕПАРАТІВ ЗА ВИРОЩУВАННЯ СПЕЛЬТИ..... 210

Кроїк Г.А.

ЗАКОНОМІРНОСТІ ТЕХНОГЕННИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ҐРУНТІВ НА ДІЛЯНКАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ 216

Лаврик Р.В.

ПРАВОВА ОХОРОНА, ВИКОРИСТАННЯ Й ВІДТВОРЕННЯ ВОД..... 219

Лаврик Р.В., Юрій Л.К.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ..... 221

Лагута Д.С.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 224

Лесь А.В.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ..... 230

Ляшенко Р.Д.

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕЗУМПЦІЙ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНИ..... 234

Мєлюхіна Г.В.

ОЦІНКА СТІЙКОСТІ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ДО ВІРУСУ ЖОВТОЇ КАРЛІКОВОСТІ ЯЧМЕНЯ – ПЕРЕНОСНИКИ-ВЕКТОРИ ЕПІФІТОТІЙ ЗЛАКОВІ ПОПЕЛИЦІ: ЧЕРЕМХОВА-ЗЛАКОВА *Rhopalosiphum padi* L. і ВЕЛИКА-ЗЛАКОВА *Macrosiphum* (= *Sitobion*) *avenae* F. В ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ. 240

Могила А.В.

СЕЗОННА АКТИВНІСТЬ ҐРУНТОВИХ МІКРОМІЦЕТІВ..... 242

Мокін В.Б., Давидюк О.М.

НОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМАЛІЗАЦІЇ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГІС-ІНТЕГРОВАНОГО
БАНКУ ДАНИХ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ТА МОЖЛИВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЇХ ЗАХИСТУ 247

Moroz M.S.

COCCINELLIDAE FAMILY ENTOMOPHAGES BREEDING 251

Надточій П.П., Мислива Т.М.

ЕКОЛОГІЯ ҐРУНТУ – ФАХОВА ДИСЦИПЛІНА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 101-ЕКОЛОГІЯ і 201 – АГРОНОМІЯ 253

Нестерчук Т.В., Максін В.І.

ВИКОРИСТАННЯ ІОНСЕЛЕКТИВНОГО КАЛІЄВОГО ЕЛЕКТРОДУ ДЛЯ
ВИЗНАЧЕННЯ КАЛІЮ У ҐРУНТАХ ТА ДОБРИВАХ ЕЛЕКТРОХІМІЧНИМ
МЕТОДОМ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ РІВНОВАГИ У СИСТЕМІ ҐРУНТ-РОСЛИНА 264

Німко О.Б., Хмельницька О.Б.

НАГЛЯД ПРОКУРАТУРИ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ У
ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРИРОДНОГО
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЩОДО ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ 268

Орлов О.О.

НОВІ ЗНАХІДКИ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ РІДКІСНИХ ВИДІВ СУДИННИХ
РОСЛИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО «ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ» (2009). ДАНІ 2017 Р..272

Паламарчук А.О.

ФИТОСАНИТАРНОЕ СОСТОЯНИЕ ОСНОВНЫХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ
КУЛЬТУР ОРГАНИЧЕСКОГО ПРОИЗВОДСТВА УКРАИНЫ 278

Патика В.П., Гнатюк Т.Т., Житкевич Н.В., Алексеев О.О., Пасічник Л.А.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ГЕЛЬНОГО ПРЕПАРАТУ БУЛЬБОЧКОВИХ БАКТЕРІЙ СОЇ.....284

Перцьовий І.В., Герасименко В.Ю., Савеко М.Є.

ОЦІНКА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ НА
РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ ЛІСОСТЕПУ У ВІДДАЛЕНИЙ
ПЕРІОД ПІСЛЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ 290

Погромська Я.А., Ротач Ю.В.

ОПТИМІЗАЦІЯ РУХОМОСТІ ВАЖКИХ МЕТАЛІВ І МІКРОЕЛЕМЕНТІВ У
ЧОРНОЗЕМНИХ ҐРУНТАХ СХІДНОГО СТЕПУ 295

Прилипка В.А., Озерова Ю.Ю., Туз К.К.

ЕКОЛОГО-СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА НАСЕЛЕННЯ, ЯКЕ МЕШКАЄ В ЗОНІ
СПОСТЕРЕЖЕННЯ АТОМНОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ 301

Радчук В.В., Брик О.Б.

РЕТРОСПЕКТИВНАЯ ДОЗИМЕТРИЯ ЛЮДИНИ ТА ДОВКІЛЛЯ 307

Розпутній О.І., Перцьовий І.В., Герасименко В.Ю.

ОЦІНКА МІГРАЦІЇ ^{137}Cs і ^{90}Sr ТРОФІЧНИМИ ЛАНЦЮГАМИ АГРОЕКОСИСТЕМ
НА РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ ЛІСОСТЕПУ У ВІДДАЛЕНИЙ
ПЕРІОД ПІСЛЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ..... 311

Сагайдак І.С., Чорна Т.М.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ:
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ 317

Садовська В.А., Максін В.І., Жиляк І.Д.

ЕКОЛОГО-ГІГІЄНИЧНА ОЦІНКА ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ М.УМАНЬ..... 322

Скиба В.В., Розпутній О.І.

ОЦІНКА АКТИВНОСТІ ^{137}Cs ТА ^{90}Sr У ПРІСНОВОДНІЙ РИБІ РИБОВОДНИХ
СТАВІВ НА РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ ЦЕНТРАЛЬНОГО
ЛІСОСТЕПУ 328

Стаднічук О.М., Маритинюк І.М., Кропивницька Л.М.

ВМІСТ НІТРОГЕНВМІСНИХ СПОЛУК У КРИНИЧНИХ ВОДАХ ВОЛОЧИСЬКОГО
РАЙОНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ..... 333

Стратічук Н.В., Глухова Г.Г.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА
ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 339

Тетерук О.Р., Ландін В.П., Фещенко В.П., Гуреля В.В.

ЕКОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИРОЩУВАННЯ БІОЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР
НА РАДІОАКТИВНИХ ҐРУНТАХ 343

Тетерук О.О., Ландін В.П., Фещенко В.П., Гуреля В.В.

АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР, НА
ПРИКЛАДІ СОРГО ТА СУРПИЦІ, В ЗОНІ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ . 346

Тютюнник Н.В., Качанова О.В.

НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕСУРСООЩАДНОГО ПРОТИЕРОЗІЙНОГО
ЗАХИСТУ АГРОЛАНДШАФТІВ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ 350

Черниш Р.Ф.

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ БЛОКУВАННЯ СЕПАРАТИСТСЬКИХ
ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ..... 354

Чобіт М.Р.

НОВИЙ ШЛЯХ ВИКОРИСТАННЯ ЖИРОВИХ ВІДХОДІВ..... 358

Яковчук В.С.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА МОЛОДОЇ БАРАНИНИ 361

2. Гембицкий П.А., Воинцева И.И. Полимерный биоцидный препарат полигексаметиленгуанидин. – Запорожье: Полиграф, 1998. – 44 с.
3. Крайзман П.С. Санитарная характеристика сточных вод свеклосахарных заводов, условия их выпуска и предельно допустимая концентрация сапонины в воде водоемов. Дис. Харьков, 1988.
4. Пархомец А. П., Сергиенко В. И., Сорокин А. И. Пути совершенствования водного хозяйства сахарных заводов. //Сахарная промышленность, 1977. -№ 6. -С. 25–29.
5. Патент №2131401. Способ очистки транспортерно-моечных вод свеклосахарного завода. /Т.В. Поливанова, В. А. Морозов, А.В. Уваркин. Опубл. 10. 06. 99, Бюл. №16.

УДК 330.15:351.778.3:[336.22:330:322]

ФІСКАЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Гусятинський Микола Володимирович, Чорна Тетяна Миколаївна
Університет державної фіскальної служби України

Постановка проблеми. Важливу роль у розвитку економіки та забезпеченні життєдіяльності населення відіграють водні ресурси. У світі постійно зростає попит на воду – ступінь забезпеченості населення чистою питною і технічною водою має значний вплив на темпи економічного та соціального розвитку держав. Крім того, якість водних ресурсів суттєво впливає на стан здоров'я та благополуччя населення. Так, за даними ВООЗ, щороку у світі близько 25% населення піддається ризику споживання неякісної питної води, а понад 80% усіх захворювань людини безпосередньо пов'язані із вживанням неякісної води, до складу якої входять речовини, що можуть викликати токсичні ефекти, в тому числі мутагенні та канцерогенні [5]. Таким чином, на сучасному етапі актуальними є питання, пов'язані із збереженням та раціональним використанням водних ресурсів.

Вагоме значення у вирішенні водно-екологічних проблем має система фіскального регулювання водокористування, яка на сучасному етапі розвитку продуктивних сил не має достатнього набору методів та важелів, які б дозволили активізувати процеси економії водних ресурсів, запобігти надмірному забрудненню природних водних об'єктів, посилити бюджетонаповнюючу функцію залучення водних ресурсів у відтворювальний процес, забезпечити ефективний перерозподіл водного доходу між бюджетами різного рівня [4].

Актуальність. Україна має значний водоресурсний потенціал, проте за запасами доступних для використання водних ресурсів вважається однією з найменш забезпечених у Європі. Кризовий стан водокористування, катастрофічний екологічний стан водних ресурсів посилюється наявністю в Україні надзвичайно висоководоемних виробництв, а також водоемних технологій, які потребують води у 2-6 разів більше, ніж технології розвинених країн Європи і Америки [1]. Витрати свіжої води в Україні на одиницю виробленої продукції суттєво перевищують такі показники у розвинутих країнах Європи: Франції – у 2,5 рази, ФРН – у 4,3 рази, Великобританії та Швеції – у 4,2 рази [5]. Питоме централізоване водопостачання для населення України теж перевищує показники розвинутих країн.

Відповідно, все більшої актуальності набувають питання, що стосуються управління, раціонального використання, охорони та відтворення водних ресурсів.

Одним з найефективніших інструментів державної політики є фінансове регулювання, яке покликане впливати на поведінку водокористувачів з паралельним формуванням інвестиційної основи для реалізації проектів з підтримання розвитку водної галузі. Однак чинна система фінансового регулювання не відповідає цим завданням, що призводить до стабільного порушення норм водного законодавства і відкладає реалізацію стратегічної мети – забезпечення сталого розвитку українського суспільства ще на досить тривалий час [9].

Методологія досліджень. Під час проведення досліджень використано дані державної служби статистики України щодо обсягів споживання води різних категорій, інформацію Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України щодо якості питної води та стану питного водопостачання, матеріали Національного інституту стратегічних досліджень України, ДП «Укрметртестстандарт», нормативно-правові документи та ін.

Викладення основного матеріалу. Фінансовим інструментом, спрямованим на вилучення природно-ресурсної ренти на користь власника природних ресурсів і стимулювання природокористувачів до зменшення втрат сировини при її видобутку та залученні в господарський обіг, виступає плата за спеціальне використання природних ресурсів. Статтею 13 Конституції України встановлено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу, що вимагає особливого підходу до користування такими об'єктами. Відповідно, рентна плата виконує й соціальну функцію – розподіляє доходи від її використання між всіма членами суспільства.

Наразі більшість природних ресурсів у відтворювальному процесі використовуються інтегрованими об'єднаннями підприємств, які виступають основними природокористувачами. Разом з тим, внаслідок відсутності ставок рентної плати, що відповідають реальній цінності природної сировини, не забезпечується справедливе вилучення ренти на користь бюджетів всіх рівнів. Підприємницькі інтегровані утворення, маючи мільярдні обороти, сплачують символічну рентну плату, що не змушує їх забезпечувати всебічну раціоналізацію використання природних ресурсів [2].

Основними складовими фінансового регулювання природокористування є:

1) фінансове регулювання використання природних ресурсів (основний інструмент – збори за спеціальне використання природних ресурсів);

2) фінансове регулювання забруднення навколишнього природного середовища (стягнення екологічного податку за викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря, скиди забруднюючих речовин безпосередньо у природні водні об'єкти та за розміщення відходів).

Рентна плата за використання природних ресурсів є складовою доходів Зведеного бюджету України (табл. 1). За період 2010-2016 рр. спостерігається тенденція до збільшення надходжень рентної плати, зумовлена в основному механічним збільшенням нормативів плати за спеціальне використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища внаслідок їх індексації у зв'язку з інфляційними процесами [2].

Використання водних ресурсів для забезпечення водою виробничих і сільськогосподарських потреб за допомогою спеціальних пристроїв і установок або використання води без їх застосування, що може істотно вплинути на якісні та кількісні показники стану водних ресурсів, а також користування водними об'єктами для потреб гідроенергетики і водного транспорту належить до спеціального використання водних ресурсів. Спеціальне використання водних ресурсів в Україні здійснюється на платній основі. Накопичення в бюджеті рентної плати за спеціальне використання водних ресурсів передбачене з метою реалізації проектів щодо підтримання розвитку водної

галузі, однак, відсутність достатнього обсягу таких коштів призводить до лише часткового виконання зазначеної функції. Розмір накопичення платежів за спеціальне використання водних ресурсів у 2010-2016 рр. знаходиться в діапазоні 883,6-1398 млн. грн., що становить близько 7-3% Зведеного бюджету України (табл. 1).

Таблиця 1 – Рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів у 2010-2016 рр. [3]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів, млн. грн.	12580	14826	17537	28863	33596	41958	46608
Питома вага рентної плати в доходах Зведеного бюджету України, %	4,0	3,7	3,9	6,5	7,4	6,4	6,0
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, млн. грн.	221	270	317	335	624	853	1062
Рентна плата за спеціальне використання води, млн. грн.	883,6	1170,3	1363,2	1475	1265	1108	1398
Рентна плата за користування надрами, млн. грн.	1481	2684	3272	14225	19620	38008	40780
Плата за землю, млн. грн.	9400	10750	12470	12802,9	12083,4	14829	23321

Водопостачання в Україні в середньому на 80 % (в окремих регіонах – майже на 100 %) забезпечується з поверхневих джерел. Так, у 2015 році всього в Україні використано 7125 млн. м³ свіжої води, в тому числі 6556 млн. м³ прісної (5818 млн. м³ з поверхневих джерел і 738 млн. м³ – із підземних) та 569 млн. м³ – морської.

Найбільшими споживачами води виступають промислові об'єкти, сільське та житлово-побутове господарство (табл. 2).

Таблиця 2 – Середні показники використання води за найбільш водомісткими видами економічної діяльності в Україні за 2010-2015 рр. [7]

Види економічної діяльності	Забір води з природних водних об'єктів, млн. м ³	Використання свіжої води, млн. м ³	Загальне водовідведення, млн. м ³	Скидання стічних вод в поверхневі водні об'єкти, млн. м ³	Втрати води при транспортуванні, млн. м ³
Промисловість	5274,8	4856,3	4377,8	4235,7	53,2
Сільське господарство	4914,2	2631,3	946,0	879,3	810,5

Житлово-побутове господарство	2908,5	1707,7	1981,0	1917,8	1028,7
Інші види	65,3	194,2	54,5	45,0	4,6
Всього	13162,8	9389,5	7359,3	7077,8	1897,0

Удосконалення системи використання водних ресурсів передбачає врахування певного комплексу чинників, зокрема:

1) природно-ресурсних (запаси поверхневих та підземних вод, щільність водотоків та їх доступність);

2) виробничо-технічних (наявність водозабірних систем, систем водопостачання й водовідведення);

3) інституціональних (інституціоналізовані форми та права власності на більшість водно-ресурсних благ і організаційно-правові форми водогосподарського та водоохоронного підприємництва);

4) фіскальних чинників (плата за спеціальне водокористування та екологічний податок за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти).

Серед вказаних факторів основним виступає фіскальне регулювання використання та охорони водних ресурсів, оскільки підвищення нормативів плати за спеціальне водокористування та ставок екологічних платежів за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти стимулює водокористувачів до обмеження надмірного споживання свіжої води та впровадження оборотних систем водоспоживання.

Ставки рентної плати за спеціальне використання води встановлюються статтею 255 Податкового кодексу України. Зокрема плата встановлюється за [6]:

- за спеціальне використання поверхневих вод;
- за спеціальне використання підземних вод;
- за спеціальне використання води для інших потреб.

До водного фонду України належать:

1) поверхневі води (озера, річки, струмки, водосховища, ставки і канали та інші води);

2) підземні води та джерела;

3) внутрішні морські води та територіальне море.

Рентна плата за спеціальне використання водних ресурсів справляється за водні ресурси загальнодержавного і місцевого значення. Водні об'єкти загальнодержавного значення – внутрішні морські води та територіальні моря; підземні води, які є джерелом централізованого водопостачання; поверхневі води (озера, водосховища, річки, канали), що знаходяться і використовуються на території більш як однієї області, а також притоки всіх порядків; водні об'єкти в межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також віднесені до лікувальних територій. До водних об'єктів місцевого значення належать поверхневі води, які знаходяться і використовуються в межах однієї області та не віднесені до водних об'єктів загальнодержавного значення; підземні води, які не можуть бути джерелом централізованого водопостачання.

Платниками рентної плати за спеціальне використання води є водокористувачі – суб'єкти господарювання незалежно від форми власності, які використовують воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів (первинні водокористувачі) або від первинних або інших водокористувачів (вторинні водокористувачі), та використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва. Об'єктом оподаткування рентною платою за спеціальне використання води є фактичний обсяг

води, який використовують водокористувачі, з урахуванням обсягу втрат води в їх системах водопостачання.

Слід зазначити, що в системі встановлення нормативів плати за спеціальне використання водних ресурсів наразі спостерігається особливо неоднозначна ситуація. Існуючий басейново-територіальний принцип встановлення нормативів плати за використання поверхневих та підземних вод не враховує повною мірою басейнових умов водокористування, виробничо-технічних передумов постачання та відведення водних ресурсів в окремих сегментах національного господарства, особливості залучення водних ресурсів у відтворювальний процес як матеріально-речової основи готової продукції чи допоміжного компонента [2].

Діюча система фіскального регулювання використання та охорони водних ресурсів не забезпечує в повній мірі вилучення водної ренти, особливо це стосується таких галузей національної економіки, як харчова промисловість, металургія та електроенергетика. В нормативах плати за спеціальне водокористування не враховано галузеві особливості використання водних ресурсів – доцільним є їх збільшення для галузей, в яких вода виступає матеріально-речовою основою готової продукції та джерелом високих прибутків. В першу чергу, це стосується слабоалкогольних та безалкогольних напоїв, обсяги виробництва яких є досить суттєвими (рис. 1).

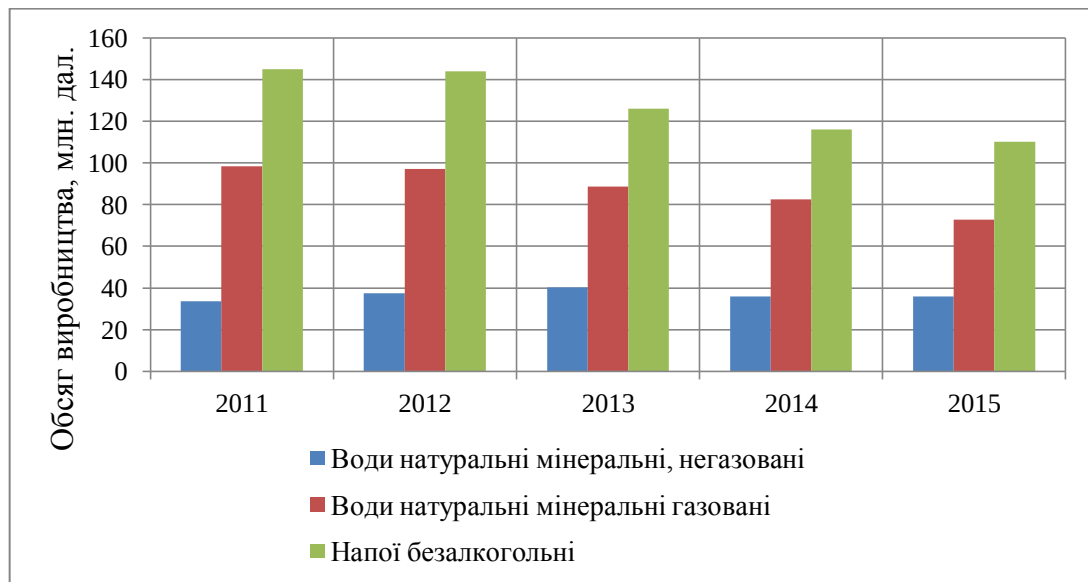

Рис. 1. Виробництво мінеральних вод та безалкогольних напоїв в Україні за 2011-2015 рр. (2014-2015 рр. – без урахування тимчасово окупованої території АРК, м. Севастополя та частини зони проведення АТО) [10]

Крім того, існують передумови для підвищення нормативів плати за спеціальне використання водних ресурсів в таких галузях промислового виробництва, як гірничо-металургійний комплекс, де частка витрат на оплату водних ресурсів у вартості готової продукції коливається в межах 1%. Враховуючи те, що Україна є одним з найбільших експортерів сталі, має місце віртуальний експорт водних ресурсів за кордон, що повинно відповідним чином відшкодовуватися шляхом зростання їх вартості хоча б до рівня країн ЄС [2].

З іншого боку, не повинні суттєво зростати нормативи плати за спеціальне використання поверхневих і підземних у житлово-комунальному господарстві, оскільки це унеможливить закладання інвестиційного компонента в комунальні тарифи. Високий рівень зносу та моральне старіння матеріально-технічної бази водопровідно-каналізаційного господарства, зумовлює значні втрати води при

транспортуванні і лягає тягарем на кінцевого споживача водних та водогосподарських послуг.

Відсутня також можливість підвищення нормативів плати за використання водних ресурсів для потреб зрошуваного землеробства, оскільки і сільськогосподарські підприємства, і особисті селянські господарства не в змозі повною мірою їх сплатити внаслідок значних витрат електроенергії на доставку водних ресурсів до зрошуваних полів (держава компенсує лише частину вартості такої електроенергії) [4].

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Таким чином, на сучасному етапі постає питання щодо удосконалення системи фіскального регулювання водокористування, з метою диференціювання інструментів фіскального впливу на різні категорії водокористувачів для стимулювання процесів ощадливого освоєння водно-ресурсного потенціалу. При цьому одним з пріоритетних завдань є впровадження позитивного європейського досвіду, який дозволить враховувати не лише басейнові умови водокористування, а й роль водного ресурсу у виробничому процесі та створенні готової продукції.

В цілому можна відзначити, що роль податків, і рентної плати зокрема, у країнах ЄС істотно відрізняється від існуючої в Україні. Так, в нашій державі на перший план виходить фіскальна функція, проте пріоритет повинен надаватися регулюючій функції податків, особливо, пов'язаних використанням природних ресурсів. Крім того, європейський формат фіскального регулювання водокористування передбачає значний набір фіскальних регуляторів як у сфері використання, так і у сфері охорони водних об'єктів, що дає можливість розширювати реальну базу стягнення водно-ресурсних платежів та формувати фінансові фонди відтворення водно-ресурсного потенціалу й відновлення об'єктів водогосподарської та водоохоронної інфраструктури.

Серед основних проблем фіскального регулювання використання води можна визначити: 1) відсутність ефективної системи стимулювання раціонального використання води; 2) ігнорування галузевих особливостей використання водних ресурсів.

Удосконалення системи рентних платежів у сфері використання природних ресурсів, зокрема води, повинно бути спрямованим, в першу чергу, на сприяння рентабельності діяльності суб'єктів господарської діяльності, які здійснюють спеціальне використання природних ресурсів; оптимізацію розподілу природних ресурсів між суб'єктами господарювання; ефективне фінансування природоохоронних заходів за рахунок отриманих рентних платежів.

Список використаних джерел:

1. Аналіз актуальних чинників погіршення якості питного водопостачання в контексті національної безпеки України. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1037>
2. [Голян В. Раціональне використання водних ресурсів: фіскальний аспект / В. Голян, І. Довга // Економіст. – № 1. – 2015. – С. 33-35](#)
3. Голян В. Рента за природні ресурси: скільки грошей отримав і чому ставки рентної плати за користування ними варто переглянути [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mind.kiev.ua/openmind/20172923-renta-za-prirodni-resursi-skilki-groshej-otrimav-derzhbyudzheta>
4. Левковська І. Екологічна складова фіскального регулювання водокористування / І. Левковська, І. Трачук // Економіст. – № 1. – 2014. – С. 57-59
5. Питна вода [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrcsm.kiev.ua/media/umtst_doc/pres_conf/water.pdf
6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

7. Покуль О.В. Інфраструктурно-інституційне забезпечення раціонального використання водних ресурсів підприємствами України: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04. – Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. – Рівне, 2017. – 20 с.
8. Про використання води в Україні та регіонах у 2015 році. Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Сазонець І.Л. Ефективне фіскальне регулювання як основа раціонального використання водних ресурсів на підприємствах України/ І.Л. Сазонець, О.В. Покуль // економічний форум. – № 1. – 2016. – С. 208-212
10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 338.439.46637

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТА БЕЗПЕЧНІСТЮ ЕКСПОРТНООРІЄНТОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

В. Є. Данкевич к. е. н., доцент кафедри менеджменту ЗЕД, **С. О. Клименчук**,
магістр,
Житомирський національний агроекологічний університет

Постановка проблеми. У результаті лібералізації зовнішньоекономічної діяльності багато українських підприємств стали більш пристосованими з точки зору розуміння роботи у ринкових умовах, зуміли вистояти у протистоянні з іноземними та вітчизняними конкурентами, почали закуповувати нове обладнання і поновлювати асортимент. Але, незважаючи на це, часто вони не можуть достойно конкурувати з продукцією іноземних виробників. В сучасних умовах підприємство повинно максимально враховувати ті зовнішні умови діяльності, що склалися, і на фоні глобалізованої світової економіки формувати систему забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, орієнтовану на міжнародні вимоги якості, інноваційності та достатньо високої конкурентоспроможності продукції.

Забезпечення та підвищення якості продукції в умовах зовнішньоекономічної діяльності є актуальним на будь-якому підприємстві, оскільки прибуток залежить від процесу реалізації продукції, яка у свою чергу повинна відповідати стандартам якості як на національному так і міжнародному рівнях. Важливу роль відіграє економічний аспект, який полягає у підвищенні якості, і, як наслідок, покращанні економічного стану підприємства, зміцненні його репутації, можливості зменшувати витрати та підвищувати доходи. Питанням підвищення чи зниження витрат, зняття продукції з виробництва або її модернізації належить до компетенції аналітиків з економічної діяльності підприємства. Результати економічного аналізу, надані на розгляд керівництву підприємства, є основою для прийняття управлінських рішень щодо напрямів підвищення якості продукції.

Розглядаючи навчальну та наукову літературу, визначили, що при проведенні економічного аналізу якості продукції постає ряд проблем, пов'язаних із визначенням основних завдань аналізу, забезпеченістю внутрішньою і зовнішньою інформацією, яка свідчить про якість продукції, а також різноманітністю тлумачень методів аналізу, що потребує ретельного дослідження та визначення єдиного можливого трактування та використання в аналітичному процесі.

Аналіз останніх досліджень. Питання якості продукції та управління нею досить ґрунтовно розглядали у своїх наукових працях цілий ряд науковців. Серед них слід